

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет педагогічної освіти та соціальної роботи
Кафедра спеціальної та інклюзивної освіти

СИЛАБУС

освітнього компонента з циклу професійної підготовки

ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА

Підготовки бакалавра

Предметної спеціальності А4.09 Середня освіта (Інформатика)
освітньо-професійної програми Середня освіта. Інформатика

Силабус освітнього компонента «Інклюзивна освіта» підготовки бакалавра, галузі знань А Освіта, предметної спеціальності Середня освіта (Інформатика), за освітньою програмою «Середня освіта. Інформатика»

Розробник: Мартинюк Тетяна Анатоліївна, професор кафедри спеціальної та інклюзивної освіти, доктор педагогічних наук, доцент

Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри спеціальної та інклюзивної освіти

Протокол № 1 від 29.08. 2025 р.

Завідувач кафедри:

Ірина КУЗАВА

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми:

(Яцюк С.М.)

I. Опис освітнього компонента

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній рівень	Характеристика навчального компонента
Денна (очна) форма здобуття освіти	А Освіта А4.09 Середня освіта (Інформатика) Середня освіта. Інформатика бакалавр	Нормативна
Кількість годин / кредитів 90 / 3		Рік навчання 3
		Семестр 5
		Лекції - 16 год.
		Практичні (семінарські) 18 год. Лабораторні немає
ІНДЗ: немає		Самостійна робота 50 год.
		Консультації 6 год.
		Форма контролю: залік
Мова навчання		Українська

II. Інформація про викладача

Прізвище, ім'я та по батькові	<u>Мартинюк Тетяна Анатоліївна</u>
Науковий ступінь	<u>доктор педагогічних наук</u>
Вчене звання	доцент
Посада	<u>професор кафедри спеціальної та інклюзивної освіти</u>
Контактна інформація	м.т. 0663560436
	Martynyuk.Tetyana@vnu.edu.ua
	Martynyuk.t@gmail.com
Дні занять	http://94.130.69.82/cgi-bin/timetable.cgi
	Усі запитання можна надсилати на електронні скриньки, зазначені в силабусі.

III. Опис освітнього компонента

1. Анотація освітнього компонента

Силабус освітнього компонента (ОК) «Інклюзивна освіта» є нормативним документом Волинського національного університету імені Лесі Українки, який розроблено кафедрою спеціальної та інклюзивної освіти на основі освітньо-професійної програми підготовки здобувачів вищої освіти «Середня освіта» відповідно до навчального плану для галузі освіти А, спеціальності А4 Середня освіта, предметної спеціальності А4.09 Середня освіта (Інформатика).

Силабус укладено згідно з вимогами Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи (ЄКТС). Він визначає обсяги знань, які повинен опанувати здобувач першого (бакалаврського) рівня відповідно до вимог освітньо-професійної програми, алгоритму вивчення навчального матеріалу ОК «Інклюзивна освіта», необхідне методичне забезпечення, складові та технологію оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти

Освітній компонент *«Інклюзивна освіта»* належить до циклу нормативних дисциплін професійної підготовки бакалаврської освітньо-професійної програми «Середня освіта» відповідно до навчального плану для галузі освіти А, спеціальності А4 Середня освіта, предметної спеціальності А4.09 Середня освіта (Інформатика) та спрямований на підготовку майбутніх педагогів до професійної діяльності в інклюзивному освітньому середовищі, забезпечення розуміння сутності інклюзії та соціальної інтеграції осіб з особливими освітніми потребами, а також формування компетентностей, необхідних для ефективної взаємодії всіх учасників освітнього процесу. Зміст освітнього компонента розроблено на основі відповідних положень щодо підготовки фахівців у сфері середньої освіти, норм та традицій вищої університетської освіти, а також профілю освітньо-професійної програми.

2. Пререквізити та постреквізити

Для освоєння освітнього компонента «Інклюзивна освіта» використовують знання, вміння і навички, сформовані у ході вивчення ОК «Педагогіка», «Психологія», «Охорона життя і здоров'я учасників освітнього процесу», «Україна в європейському історичному та культурному контекстах».

Освоєння даного освітнього компонента є необхідною основою для вивчення таких освітніх компонентів, як-от: «Методика навчання інформатики» проходження ознайомленої педагогічної практики.

3. Мета і завдання освітнього компонента

Метою вивчення ОК «Інклюзивна освіта» є формування у здобувачів освіти цілісного уявлення про теоретичні, нормативно-правові, соціально-педагогічні, організаційні та практичні засади інклюзивної освіти, розвиток здатності організовувати освітній процес на засадах безбар'єрності та інклюзивності, а також реалізації інклюзивної моделі освіти в закладах загальної середньої освіти України.

Завдання освітнього компонента:

- на основі аналізу провідних концептуально-методологічних підходів сформувати і систематизувати наукові уявлення майбутніх вчителів *інформатики* про загальні тенденції безбар'єрності, соціальної інтеграції та розвитку інклюзивної освіти у світі та в Україні;
- сформувати практичні навички і уміння визначати зміст, методи і оптимальні структурно-організаційні форми здійснення професійної діяльності здобувачів вищої освіти зі спеціальності 014 Середня у закладах загальної середньої освіти з інклюзивним навчанням;
- сформувати у здобувачів освіти уявлення про побудову стратегій взаємодії з батьками вихованців з порушеннями психофізичного розвитку та фахівцями, а також щодо професійно важливих властивостей особистості вчителя інформатики
- виробити навички командної роботи при навчанні та вихованні учнів із з особливими освітніми потребами в закладах загальної середньої освіти.

4. Результати навчання (компетентності).

Інтегральна компетентність (ІК):

ІК: *Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі у галузі освіти, що передбачає застосування теоретичних знань і практичних умінь з іноземних мов, зарубіжної літератури, педагогіки, психології та методик навчання і характеризується комплексністю умов організації освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти.*

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, до застосування знань у практичних ситуаціях.

ЗК5. Здатність діяти автономно, приймати обґрунтовані рішення у професійній діяльності і відповідати за їх виконання, діяти відповідально і свідомо на основі чинного законодавства.

ЗК 8. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності та досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та значення у розвитку суспільства, техніки і технологій.

ЗК 9. Здатність зберігати особисте фізичне та психічне здоров'я, керувати власними емоційними станами; конструктивно та безпечно взаємодіяти з учасниками освітнього процесу.

ЗК 10. Здатність поважати різноманітність і полікультурність суспільства, усвідомлювати необхідність рівних можливостей для всіх учасників освітнього процесу.

Фахові компетентності (ФК):

ФК3. Здатність виявляти й окреслювати мету та завдання педагогічної діяльності, здійснювати проєктування процесів навчання й виховання учнів з урахуванням їх вікових та індивідуальних особливостей, освітніх потреб і можливостей; добирати та застосовувати ефективні методики й технології навчання, виховання й розвитку учнів.

ФК4. Здатність формувати та розвивати в учнів ключові та предметні компетентності, реалізовувати наскрізні змістові лінії засобами навчального предмета та інтегрованого навчання, розвивати критичне мислення.

ФК5. Здатність здійснювати контроль і об'єктивне оцінювання рівня навчальних досягнень учнів на засадах компетентнісного підходу, аналізувати результати їхнього навчання, навчати учнів оцінюванню та самооцінюванню.

ФК6. Здатність до формування колективу учнів, навичок командної роботи; знаходження ефективних шляхів мотивації учнів до саморозвитку; спрямування на прогрес і досягнення з урахуванням здібностей та інтересів кожного з них.

ФК7. Здатність до здійснення професійної діяльності з дотриманням вимог законодавства щодо охорони життя й здоров'я учнів (зокрема з особливими освітніми потребами); використання здоров'язбережувальних технологій під час освітнього процесу.

ФК8. Здатність до суб'єкт-суб'єктної (рівноправної та особистісно зорієнтованої) взаємодії з учнями в освітньому процесі, залучення батьків до освітнього процесу на засадах партнерства.

ПК1. Здатність використовувати знання наукових фактів, концепцій, теорій, принципів і методів сучасної інформатики у практиці навчання інформатики.

ПК7. Здатність добирати та використовувати сучасні інформаційно-комунікаційні технології в освітньому процесі та в позакласній роботі, аналізувати й оцінювати доцільність й ефективність їх застосування.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН3. Визначати освітні цілі, планувати та проєктувати освітній процес на основі компетентнісного підходу з урахуванням освітніх потреб учнів закладів загальної середньої освіти; класифікувати форми, методи та засоби навчання предмета.

ПРН5. Добирати доцільні форми та методи виховання учнів на уроках і в позакласній роботі; аналізувати динаміку особистісного розвитку учнів, визначати ефективні шляхи їх мотивації до саморозвитку та спрямування на прогрес і досягнення з урахуванням здібностей та інтересів кожного з них.

ПРН6. Проєктувати психологічно безпечне й комфортне освітнє середовище з дотриманням вимог законодавства щодо охорони життя й здоров'я учнів (зокрема з особливими освітніми потребами), технологій здоров'язбереження під час освітнього процесу, способів запобігання та протидії негативним впливам на особистість, налагоджувати ефективну співпрацю з учнями та батьками (особами, які виконують їхні функції).

ПРН1. Визначати структуру предметної галузі інформатики, її місце в системі наук, визначати перспективи розвитку інформатики та інформаційних технологій, їхнє суспільне значення.

ПРН13. Передбачати та оцінювати результати власної діяльності, аналізувати перспективний педагогічний досвід з урахуванням закономірностей освітнього процесу закладів загальної середньої освіти.

Soft skills (т. зв. «м'які навички», «соціальні навички», «універсальні навички» чи «навички успішності»): вміння налагоджувати міжособистісні контакти; працювати в команді; креативність; вміння прогнозувати, гнучкість, швидка адаптація до змін та ін.

У процесі вивчення освітнього компонента використовуються такі **методи**:

- **пояснювально-ілюстративний та репродуктивний** (розповідь, пояснення, консультація, робота з підручником, посібником, словником, картинами, таблицями, схемами, демонстрація, складання плану, виконання вправ, практичних завдань);
- **проблемно-пошуковий** (проблемного викладу, розв'язання проблемних ситуацій, евристична бесіда, дослідження, спостереження, узагальнення, синтез, аналіз, порівняння,

зіставлення, структурування, робота з науковою літературою);

- **комунікативно-творчий з елементами інтерактивного навчання** (вирішення творчих завдань; спільне розв'язання проблем, робота в парах, робота в групах, мозкова атака, дебати, дискусія, ситуаційний аналіз).

5. Структура освітнього компонента

Таблиця 2

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Лаб.	Конс.	Сам. роб.	*Форма контролю / Бали
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи інклюзивної освіти							
Тема 1. Концептуальні аспекти безбар'єрності та інклюзивності.. Концепція безбар'єрності в Україні та світі. Соціальна інтеграція дітей з інвалідністю. Соціальна інклюзія як основа розвитку інклюзивної освіти. Основні засади процесу інклюзії в умовах загальної середньої освіти. Загальна характеристика моделей інклюзивної освіти учнів, які потребують корекції психофізичного розвитку. Вплив інклюзивної освіти на розвиток та соціалізацію учнів, які мають порушення психофізичного розвитку.	10	2	2	-	-	6	УО/9 макс. К-сть балів за практичне заняття – 9
Тема 2. Історичне підґрунття інклюзивної освіти. Основні етапи еволюції ставлення суспільства і держави до осіб з відхиленнями у розвитку. Історія розвитку освіти осіб з особливими потребами в Україні. Моделі розвитку інклюзивної освіти. Сучасний період розвитку освіти осіб з особливими потребами в Україні.	11	2	2	-	1	4	РМГ/Т/9
Тема 3. Досвід зарубіжних країн щодо впровадження та розвитку інклюзивної освіти. Аналіз досвіду впровадження інклюзивної освіти Західноєвропейськими країнами та США ^[P]_{SEP}] Досвід країн Азії щодо розвитку інклюзивної освіти. ^[P]_{SEP}] Досвід країн пострадянського простору	8	2	2	-	-	4	ДС/9

щодо розвитку інклюзивної освіти.							
Тема 4. Нормативно-правове забезпечення інклюзивної освіти. Механізми забезпечення інклюзивної освіти у міжнародних документах і законодавстві Національне законодавство у сфері інклюзії.	9	2	-	-	1	6	ДС
Тема 5. Професійна діяльність майбутніх учителів інформатики в умовах інклюзивного освітнього середовища. Методологічна основа соціально-педагогічної діяльності як засобу інклюзивного навчання. Сутність соціально-педагогічної діяльності майбутніх учителів інформатики в умовах інклюзивної освіти. Закономірності, принципи, функції та напрями соціально-педагогічної діяльності. Професійна компетентність майбутніх учителів інформатики при виконанні соціально-педагогічної діяльності в інклюзивному класі.	11	-	2	-	1	6	УО/ РЗ/К 9
Разом:	45	8	8	-	3	26	36 балів
Змістовий модуль 2. Практика організації інклюзивної освіти							
Тема 6. Особа з ООП як суб'єкт інклюзивної освіти. Основні етапи розвитку дитини. Особливості психофізичного розвитку учнів із ООП. Технологія застосування Міжнародної класифікації функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я дітей і підлітків (МКФ-ДП) в освіті для визначення особливих потреб дитини. Форми та методи соціальної інтеграції дитини з ООП в заклад загальної середньої освіти.	9	2	2	-	1	4	РМГ/9
Тема 7. Дидактика інклюзивної освіти. Предмет і завдання дидактики інклюзивного навчання, її	9	2	2	-	1	4	ДС/ РЗ/К 9

категорії. Система закладів освіти для дітей з ООП. Особливості організації інклюзивного навчання у закладі загальної середньої освіти. Складові інклюзивного середовища закладу освіти. Рівні підтримки здобувачів освіти з особливими освітніми потребами. Форми організації навчання в інклюзивному закладі загальної середньої освіти.							
Тема 8. Організація інклюзивного навчання на уроках інформатики учнів із особливими освітніми потребами. Структура та організація цілісного освітнього інклюзивного процесу. Командний підхід та асистування в реалізації інклюзивного навчання. Примірне Положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в закладі загальної середньої освіти. Учитель інклюзивного навчання як суб'єкт корекційно-педагогічної діяльності. Особливості співпраці учителів інформатики в умовах інклюзивного освітнього середовища з іншими фахівцями команди супроводу. Індивідуалізація освітнього процесу: ІНП, ІПР. Методи, засоби й форми організації навчального процесу на уроках інформатики учнів із особливими освітніми потребами в умовах інклюзії. Засоби оцінювання індивідуальних досягнень учнів.	8	2	2	-	-	4	ДБ/ РЗ/К 9
Тема 9. Особливості організації корекційно-розвивального середовища у закладі освіти. Універсальний дизайн та пристосування простору в умовах інклюзії. Поняття про освітнє, корекційне та інклюзивне	11	-	2	-	1	8	РМГ/ РЗ/К 9

середовище. Структура та роль корекційно-розвивального середовища у формуванні особистості учнів з ООП. Основні компоненти інклюзивного середовища. Концепція універсального дизайну та принципи її впровадження. Сутність і зміст поняття «універсальний дизайн». Організація простору школи. Організація простору класу. Створення сприятливого навчально-розвивального інклюзивного середовища							
Тема 10. Партнерство об'єктів інклюзивної освіти. Педагогічне та соціальне партнерство в інклюзивній освіті. Міжвідомча взаємодія у вирішенні актуальних проблем інклюзії. Сім'я і її роль у соціалізації дитини з особливими потребами. Основні проблеми сімей, що виховують дитину з психофізичними порушеннями. Права батьків, які виховують дитину з ООП. Роль батьків у процесі інтегрування дитини з ООП в освітнє середовище.	8	2	2	-		4	УО/Т/9
Разом:	45	8	10	-	3	24	45 балів
Контрольна робота							19 балів
Усього	90	16	18	-	6	50	100 балів

Примітки: ^{1/} Moodle, Zoom – може застосовуватися одна з платформ або їхній симбіоз для здобувачів освіти з індивідуальним планом навчання та/або під час реалізації освітнього процесу в Університеті у дистанційному режимі, відповідно до Положення про електронний курс навчальної дисципліни у Волинському національному університеті імені Лесі Українки, Положення про дистанційне навчання у Волинському національному університеті імені Лесі Українки, наказів ректора

^{2/} *Методи та форми контролю:* ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв'язування задач/кейсів, ІНДЗ/ІРС – індивідуальне завдання/індивідуальна робота здобувача освіти, РМГ – робота в малих групах, МКР/КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, аналітичне есе, УО – усне опитування тощо.

6. Завдання для самостійного опрацювання.

Таблиця 3.

№	Теми	Кількість годин денна форми навчання
Змістовий модуль 1. Теорети основи інклюзивної освіти		
1.	Тема 1. Опрацювати Національну стратегію зі створення безбар'єрного простору в Україні та сформулювати перелік	6 год

	відповідних нормативно-правових актів. Проглянути освітній серіал "Безбар'єрна грамотність" https://osvita.diia.gov.ua/courses/barrier-free-literacy	
2.	Тема 2. Історичне підґрунття інклюзивної освіти. Таблично представити (період-хронологічні межі-особливості): - основні етапи еволюції ставлення суспільства і держави до осіб з відхиленнями у розвитку; - періоди розвитку освіти осіб з особливими потребами в Україні	4 год
3.	Тема 3. Досвід зарубіжних країн щодо впровадження та розвитку інклюзивної освіти. Опрацювати досвід зарубіжних країн щодо впровадження та розвитку інклюзивної освіти. Представити у форматі порівняльної таблиці (країна-модель інклюзивної освіти-роки запровадження-нормативна база-аналіз реального стану-здобутки)	4 год
4.	Тема 4. Тема 4. Нормативно-правове забезпечення інклюзивної освіти Підготувати та представити у вигляді порівняльної таблиці основні нормативно-правові документи у сфері інклюзії (назва документу-рік-статті, що стосуються проблеми-аналіз)	6 год
5.	Тема 5. Професійна діяльність майбутніх учителів німецької мови та зарубіжної літератури в умовах інклюзивного освітнього середовища. Опрацювати наукові джерела з проблеми соціально-педагогічної діяльності вчителя-словесника в інклюзивному освітньому середовищі (не менше трьох сучасних джерел за останні 5 років). Скласти аналітичну таблицю: (Автор – Назва джерела – Ключові ідеї – Практичне значення для вчителя інформатики). Дати визначення понять: «професійна компетентність учителя-інформатика» — з посиланням на джерела. Порівняти їх з власним розумінням, зробивши короткий висновок (5–7 речень).	6 год
Змістовий модуль 2. Практика організації інклюзивної освіти		
6.	Тема 6. Особа з ООП як суб'єкт інклюзивної освіти. Підготувати Проаналізуйте, як порушення психофізичного розвитку (мовлення, слуху, зору, емоційно-вольової сфери) впливають на <i>оволодіння</i> польською мовою або сприйняття художнього тексту. Подайте у вигляді таблиці: (Тип порушення – Особливості мовно-літературного сприйняття – Рекомендації вчителя німецької/зарубіжної літератури).	4 год
7.	Тема 7. Дидактика інклюзивної освіти. На основі аналізу праць (наприклад, О. Таранченко, В. Засенка, Т. Скрипник, О. Колупасвої) сформулювати узагальнену модель предмета, принципів і завдань дидактики інклюзивного навчання. Подати у формі логіко-структурної схеми або аналітичної карти. Дослідити сучасну структуру системи освіти України для дітей з особливими освітніми потребами: - спеціальні, інклюзивні, ресурсні, інклюзивно-ресурсні центри (ІРЦ); - позашкільна й професійна освіта для осіб з ООП. Скласти узагальнюючу таблицю або діаграму, що відображає взаємозв'язки між закладами та функції кожного рівня.	4 год.
8.	Тема 8. На основі аналізу сучасних досліджень (українських та зарубіжних,	4 год

	за останні 5 років) визначити: - специфіку організації інклюзивного навчання на уроках інформатики; - ключові принципи та методичні орієнтири. Результат подати у вигляді <i>порівняльної таблиці</i>: (Предмет – Особливості інклюзивного навчання – Приклади дидактичних прийомів – Потенціал для розвитку учнів з ООП). Побудувати <i>логіко-структурну схему</i> організації інклюзивного процесу у школі: - учасники, - рівні взаємодії, - етапи педагогічної підтримки, - роль учителя-інформатика. Додати аналітичний коментар: яке місце посідає урок інформатики у формуванні інклюзивної культури класу.	
9.	Тема 9. Особливості організації корекційно-розвивального середовища у закладі освіти. Універсальний дизайн та пристосування простору в умовах інклюзії Розробіть модель універсального навчального середовища для класу, де навчаються учні з ООП. Визначте: - просторові, технічні та естетичні елементи (розсадка, освітлення, кольори, навігація); - дидактичні та цифрові ресурси, адаптовані до предмету «Інформатика»; - приклади універсального дизайну завдань. Розгляньте ситуацію: У класі навчається учень із порушенням зору, який вивчає польську мову. Підготуйте пропозиції для адаптації навчального середовища, дидактичних матеріалів і завдань з урахуванням його потреб. Розробіть рекомендації у вигляді таблиці «Проблема → Пристосування → Очікуваний ефект».	8 год
10.	Тема 10. Партнерство об'єктів інклюзивної освіти. Підготувати проєкт «Права та можливості батьків дитини з ООП». Створіть модель міжвідомчої взаємодії для підтримки учнів із ООП: школа – ПМПК – соціальні служби – громадські організації – родина. Визначте роль учителя німецької мови/зарубіжної літератури у цьому процесі. Подайте у форматі структурно-логічної схеми або таблиці (Суб'єкти → Функції → Форми взаємодії → Очікувані результати).	4 год
	Разом	50 год

IV. Політика оцінювання

Оцінювання знань здобувачів освіти з ОК «Інклюзивна освіта» здійснюється відповідно до Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки від 26.06.2025 р. (URL: <https://ed.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2025/06/2025.-%D0%9F%D1%80%D0%BE-%D0%BF%D0%BE%D1%82%D0%BE%D1%87%D0%BD%D0%B5-%D1%96-%D0%BF%D1%96%D0%B4%D1%81%D1%83%D0%BC%D0%BA.%D0%BE%D1%86%D1%96%D0%BD%D1%8E%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F.pdf>) за 100-бальною шкалою, на основі результатів поточного і підсумкового модульного контролю знань.

Об'єктом оцінювання знань здобувачів освіти є програмовий матеріал з ОК, засвоєння яких перевіряється під час цих видів контролю. Максимальний бал за кожну з форм роботи

визначено у *таблиці 2* силабуса освітнього компонента.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять і має за мету перевірку рівня підготовленості здобувачів освіти до виконання конкретної роботи. Завдання поточного контролю – перевірка навчальних досягнень здобувачів вищої освіти.

Поточний контроль реалізується в різних формах, зокрема опитування, виступи на практичних заняттях, перевірка результатів виконання різноманітних завдань, контроль засвоєння того навчального матеріалу, який заплановано на самостійне опрацювання здобувачем тощо.

Об'єктами поточного контролю знань здобувачів освіти з ОК «Інклюзивна освіта» є: систематичність і активність роботи на практичних заняттях; виконання завдань для самостійного опрацювання; виконання ІНДЗ. Під час здійснення контролю за систематичністю та активністю роботи на практичних заняттях враховуються: рівень знань, продемонстрований у відповідях і виступах на практичних заняттях; активність під час їх обговорення; результати виконання завдань і захисту робіт тощо.

Максимальна кількість балів за поточний контроль з освітнього компонента – 100 балів. Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять і має за мету перевірку рівня підготовленості здобувачів освіти до виконання конкретної роботи. Поточний контроль реалізується в різних формах, зокрема опитування, захист проєктів, виступи на практичних заняттях, експрес-контроль, перевірка результатів виконання різноманітних індивідуальних науково-дослідних завдань, контроль засвоєння того навчального матеріалу, який заплановано на самостійне опрацювання здобувачем, тощо. Максимальний бал за кожну з форм роботи визначено у *таблиці 2* силабуса освітнього компонента. Результат самостійної роботи здобувачів освіти оцінюється на практичних заняттях із відповідної теми.

Залік викладач виставляє за результатами поточної роботи за умови, що здобувач освіти виконав ті види навчальної роботи, які визначено силабусом ОК. У випадку, якщо здобувач освіти не відвідував окремі аудиторні заняття (з поважних причин), на консультаціях він має право відпрацювати пропущені заняття та добрати ту кількість балів, яку було визначено на пропущені теми. У дату складання заліку викладач записує у відомість суму поточних балів, які здобувач освіти набрав під час поточної роботи (шкала від 0 до 100 балів). У випадку, якщо здобувач освіти протягом поточної роботи набрав менше як 60 балів, він складає залік під час ліквідації академічної заборгованості. У цьому випадку бали, набрані під час поточного оцінювання анулюються. Максимальна кількість балів на залік під час ліквідації академічної заборгованості, як правило, 100. У день складання заліку за основною сесією заборонено проводити додаткові опитування здобувача освіти, а також здобувач освіти не має права доздавати будь-який вид робіт, передбачений силабусом освітнього компоненту.

Політика щодо дедлайнів та перескладання.

Перескладання будь-яких видів робіт, передбачених силабусом ОК, з метою підвищення підсумкової модульної оцінки не дозволяється. Заборгованість із модуля повинна бути ліквідована здобувачем у позааудиторний час до початку підсумкового контролю з наступного модуля. Кінцевий термін ліквідації заборгованості з модульного контролю обмежується початком заліково-екзаменаційної сесії.

Впродовж поточної роботи здобувач освіти має набрати не менше 35 балів (як допуск до складання іспиту). Для отримання допуску здобувач освіти має відпрацювати практичні роботи до дати іспиту під час основної сесії. Оцінки за відпрацьовані роботи викладач виставляє в електронний журнал успішності поруч або замість «н». У випадку, якщо здобувач освіти отримав менше, ніж 35 балів, він не може бути допущеним до екзамену і повинен бути відрахований за академічну неуспішність.

Складання та перескладання іспиту проводиться згідно розкладу. Повторне складання іспиту з ОК допускається не більше як два рази: один раз – викладачеві, другий – комісії, яку створює декан (директор) факультету (інституту).

Політика щодо академічної доброчесності. Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання; посилення на джерела інформації у разі запозичень ідей, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право.

Основні види відповідальності здобувачів освіти за порушення академічної

добросовісності (ч.6 статті 42 Закону України «Про освіту»): повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо); відрахування з університету; позбавлення академічної стипендії; позбавлення наданих університетом пільг з оплати навчання.

Жодні види порушень академічної добросовісності не толеруються. У випадку таких подій – реагування відповідно до [«Кодексу академічної добросовісності Волинського національного університету імені Лесі Українки»](https://ra.vnu.edu.ua/akademichna_dobrochesnist/kodeks_akademichnoi_dobrochesnosti/) (URL: https://ra.vnu.edu.ua/akademichna_dobrochesnist/kodeks_akademichnoi_dobrochesnosti/).

Політика щодо відвідування. Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, працевлаштування, участь у програмі академічної мобільності, здобуття освіти за іншою спеціальністю (освітньою програмою), навчання за програмою «Подвійний диплом», тривале відрядження за основним місцем роботи, станом здоров'я, перебування у відпустці в зв'язку з вагітністю та пологами або для догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку, наявність статусу особи з особливими освітніми потребами) навчання може відбуватись за індивідуальним графіком (див. Положення про організацію освітнього процесу здобувачів освіти за індивідуальним графіком навчання у Волинському національному університеті імені Лесі Українки, URL: <https://ed.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2025/06/2025-%D0%9F%D1%80%D0%BE-%D1%96%D0%BD%D0%B4%D0%B8%D0%B2%D1%96%D0%B4-%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D0%BA-%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D1%87%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F.pdf>).

Підготовка здобувачів вищої освіти за дуальною формою здобуття освіти у ВНУ імені Лесі Українки здійснюється відповідно до Положення (https://vnu-taskid841251.s3.eu-north-1.amazonaws.com/s3fs-public/inline-files/2025_polozhennya_pro_dual_nu_osvitu.pdf). Години, форма навчання та особливості організації освітнього процесу визначаються на семестр (поточний навчальний рік) та відображаються в індивідуальних графіках навчання здобувачів освіти та програмі навчання.

В процесі вивчення ОК під час проведення занять можуть використовуватись технології дистанційного навчання через мережу «Інтернет» в умовах карантинних обмежень, воєнного стану; навчанні здобувачів освіти під час хвороби; участі у дистанційних олімпіадах, конкурсах; отриманні консультацій тощо (див. Положення про дистанційне навчання у Волинському національному університеті імені Лесі Українки, URL: [file:///C:/Users/HP%20840/Downloads/%D0%9F%D0%9E%D0%9B%D0%9E%D0%96-%D0%9F%D0%A0%D0%9E_%D0%94%D0%9D_2020%20\(3\).pdf](file:///C:/Users/HP%20840/Downloads/%D0%9F%D0%9E%D0%9B%D0%9E%D0%96-%D0%9F%D0%A0%D0%9E_%D0%94%D0%9D_2020%20(3).pdf)). Навчання осіб із особливими потребами передбачає залучення додаткових технологій дистанційного навчання під час здійснення всіх видів підготовки, включаючи професійно-практичну, з урахуванням особливостей розвитку здобувачів освіти. Під час організації освітнього процесу в Університеті технології дистанційного навчання можуть використовуватись при проведенні навчальних занять, контрольних заходів, а також при забезпеченні самостійної роботи.

Можливість визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та інформальній освіті. Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній та/або інформальній освіті, здійснюється на добровільній основі та передбачає підтвердження того, що здобувач освіти досяг результатів навчання, передбачених ОПП, за якою він навчається. Визнанню можуть підлягати такі результати навчання, отримані в неформальній освіті, які за тематикою, обсягом вивчення та змістом відповідають як ОК в цілому, так і його окремому розділу, темі (темам), індивідуальному завданню, контрольній роботі тощо, які передбачені силабусом ОК. Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній та/або інформальній освіті, відбувається в семестрі, що передує семестру початку вивчення освітнього компонента, або під час вивчення ОК, але довший термін, наприклад, не пізніше 01 грудня та 01 травня, враховуючи ймовірність непідтвердження здобувачем результатів такого навчання (Положення про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у ВНУ імені Лесі Українки:

https://ed.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2024/09/2024_%D0%92%D0%B8%D0%B7%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F_%D1%80%D0%B5%D0%B7%D1%83%D0%BB_%D1%82%D0%B0%D1%82%D0%B2_%D0%92%D0%9D%D0%A3_i%D0%BC._%D0%9B.%D0%A3._%D1%80%D0%B5%D0

[%B4.pdf](#)).

Можливість отримати додаткові (бонусні) бали. Здобувачам освіти, які брали участь у роботі конференцій, підготовці наукових публікацій, в олімпіадах, конкурсах студентських наукових робіт тощо й досягли значних результатів, може бути присуджено додаткові (бонусні) бали, які зараховуються як результати поточного контролю з відповідного ОК. Систему бонусних балів погоджує науково-методична комісія факультету (інституту). При цьому загальна кількість балів за поточну роботу не може перевищувати 70 балів.

Здобувачі вищої освіти можуть долучатися до оновлення змісту ОК шляхом подання пропозицій викладачу. Електронна адреса викладача для таких пропозицій: Martynyuk.Tetyana@vnu.edu.ua

V. Підсумковий контроль

Підсумковий контроль знань здобувачів освіти з ОК «Інклюзивна освіта» здійснюється відповідно до Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки від 26.06.2025 р. URL: <https://ed.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2025/06/2025.-%D0%9F%D1%80%D0%BE-%D0%BF%D0%BE%D1%82%D0%BE%D1%87%D0%BD%D0%B5-%D1%96-%D0%BF%D1%96%D0%B4%D1%81%D1%83%D0%BC%D0%BA.%D0%BE%D1%86%D1%96%D0%BD%D1%8E%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F.pdf> за 100-бальною шкалою.

Залік викладач виставляє за результатами поточної роботи здобувача освіти без планування, проведення модульних контрольних робіт. Оцінювання знань здобувачів освіти здійснюється під час поточного контролю за результатами виконання тих видів робіт, які передбачені силабусом ОК. У цьому випадку завдання із цих видів поточного контролю оцінюються в діапазоні від 0 до 100 балів. Семестровий залік викладач виставляє за умови виконання здобувачем освіти завдань, передбачених силабусом ОК. Мінімальна позитивна кількість балів – 60. Здобувач освіти може додатково скласти на консультаціях із викладачем ті теми, які він пропустив протягом семестру (з поважних причин), таким чином покращивши свій результат рівно на ту суму балів, яку було виділено на пропущені теми. У випадку, якщо здобувач освіти набрав менше ніж 60 балів, він складає залік під час ліквідації академічної заборгованості. У цьому випадку бали, набрані під час поточного оцінювання, анулюються. Максимальна кількість балів під час ліквідації академічної заборгованості з заліку, як правило, – 100.

Програма заліку затверджується на засіданні кафедри спеціальної та інклюзивної освіти.

Складання та перескладання заліку проводиться згідно розкладу. Повторне складання заліку допускається не більше як два рази: один раз – викладачеві, другий – комісії, яку створює декан факультету.

Оцінка за складання заліків здійснюється за 100-бальною шкалою з подальшим переведенням у лінгвістичну та шкалу ECTS.

Орієнтовні питання до заліку

1. Соціальна інтеграція, соціальна інклюзія та інклюзивне навчання.
2. Основні засади Концепції безбар'єрності в Україні.
3. Концептуальні засади процесу інклюзії в умовах загальної середньої освіти.
4. Загальна характеристика моделей інклюзивної освіти учнів, які потребують корекції психофізичного розвитку.
5. Вплив інклюзивної освіти на розвиток та соціалізацію учнів, які мають порушення психофізичного розвитку.
6. Учень з ООП як суб'єкт інклюзивної освіти.
7. Особливості психофізичного розвитку дітей з ООП.
8. Технологія застосування Міжнародної класифікації функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я дітей і підлітків (МКФ-ДП) в освіті для визначення особливих потреб дитини.

9. Соціалізація учнів з ООП в умовах інклюзії: індивідуальний підхід та етапи соціалізації.

10. Національне законодавство у сфері інклюзії.

11. Механізми забезпечення інклюзивної освіти у міжнародних документах і законодавстві.

12. Методологічна основа соціально-педагогічної діяльності як засобу інклюзивного навчання.

13. Сутність соціально-педагогічної діяльності учителів інформатики в умовах інклюзивної освіти.

14. Закономірності, принципи, функції та напрями соціально-педагогічної діяльності.

15. Професійна компетентність учителів інформатики при виконанні соціально-педагогічної діяльності в інклюзивному класі.

16. Сутність соціально-педагогічної діяльності інформатики в умовах інклюзивної освіти.

17. Дидактика як загальна теорія інклюзивної освіти та навчання.

18. Виникнення і розвиток інклюзивної освіти та навчання.

19. Предмет і завдання дидактики інклюзивного навчання, її категорії.

20. Система закладів освіти для дітей з ООП.

21. Особливості організації інклюзивного навчання на уроках інформатики у закладі загальної середньої освіти.

22. Структура та організація цілісного освітнього інклюзивного процесу.

23. Командний підхід та асистування в реалізації інклюзивного навчання.

24. Підготовка учителів інформатики до організації навчального процесу в умовах інклюзивного середовища закладу загальної середньої освіти.

25. Індивідуалізація освітнього процесу: ІНП, ІПР.

26. Вимоги до складання ІПР.

27. Роль батьків в інклюзивному навчанні.

28. Сім'я і її роль у соціалізації дитини з особливими потребами.

29. Засоби оцінювання індивідуальних досягнень учнів.

30. Методи, засоби й форми організації навчального процесу на уроках інформатики в умовах інклюзії.

31. Сутність і зміст поняття «універсальний дизайн».

32. Організація простору школи.

33. Організація простору класу.

34. Сутність інклюзивного виховання.

35. Основні методи і форми інклюзивного виховання.

36. Міжвідомча взаємодія у вирішенні актуальних проблем інклюзії.

37. Сім'я і її роль у соціалізації дитини з особливими потребами.

38. Основні проблеми сімей, що виховують дитину з психофізичними порушеннями.

39. Права батьків, які виховують дитину з ООП.

40. Роль батьків у процесі інтегрування дитини з ООП в освітнє середовище.

41. Основні компоненти інклюзивного середовища.

42. Сутність і зміст поняття «універсальний дизайн».

43. Організація простору інклюзивного закладу освіти.

44. Створення сприятливого навчально-розвивального інклюзивного середовища.

45. Примірне Положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в закладі загальної середньої освіти.

VI. Шкала оцінювання

Робота на практичному занятті комплексно оцінюється науково-педагогічним

працівником, враховуючі такі критерії: правильність одержаних відповідей; повнота та логічність відповіді; наявність висновків та ілюстративних прикладів.

Результат самостійної роботи здобувачів вищої освіти (завдання для самостійного опрацювання) оцінюються під час практичних занять із відповідної теми і є складовою частиною загальної кількості балів за практичне заняття.

Оцінювання тем для самостійної роботи, які виносяться на самостійне опрацювання здобувачами освіти і не розглядаються під час аудиторних занять, контролюються під час підсумкового контролю.

Критерії оцінювання під час аудиторних занять

Таблиця 4

Кількість балів денна форма навчання	Критерії оцінювання навчальних досягнень
8-9 балів	здобувач освіти має системні, глибокі знання з теми, оперує ними під час опитування, дискусії та належно (без помилок) застосовує їх у виконанні конкретних завдань, зокрема і з самостійної роботи; ґрунтовно й повно, послідовно і правильно викладає опрацьований матеріал, виявляє повне його розуміння, обґрунтовує свої думки, наводить самостійно дібрані приклади; самостійно та аргументовано його презентує, вільно послуговується категоріальним апаратом дисципліни, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки; дотримується норм німецької літературної мови, правил академічної доброчесності
6-7 балів	здобувач освіти має добрі знання з теми, оперує ними під час опитування, дискусії, допускаючи поодинокі недоліки в послідовності викладу матеріалу, правильно наводить приклади з підручників; аргументовано його презентує, вільно послуговується категоріальним апаратом дисципліни, виконує конкретні завдання, зокрема і з самостійної роботи, з незначними помилками, які сам виправляє після зауваження викладача, дотримується правил академічної доброчесності
4-5 балів	здобувач освіти, виявляючи розуміння основних положень теми, має знання, які частково використовує під час опитування, дискусії; викладає матеріал не досить повно й непослідовно, допускає неточності у формулюваннях і висловлюваннях; не достатньо глибоко й переконливо обґрунтовує свої думки, відчуває певні труднощі в наведенні прикладів, обґрунтуванні, формулюванні висновків; не в повному обсязі виконує практичні завдання, зокрема і з самостійної роботи; дотримується правил академічної доброчесності
2-3 бали	здобувач освіти, виявляє неповне розуміння основних положень теми, має досить обмежені знання; викладає матеріал не повно й непослідовно, допускає помилки у формулюваннях і висловлюваннях; не вміє глибоко й переконливо обґрунтувати свої думки, наводить поодинокі приклади; не в повному обсязі виконує практичні завдання, зокрема і з самостійної роботи; дотримується правил академічної доброчесності
1 бал	здобувач освіти виявляє незнання більшої частини матеріалу з теми; неточно, неповно, непослідовно й невпевнено відповідає на запитання викладача; допускає помилки; виконує менше ніж третину завдань, зокрема і з самостійної роботи; частково дотримується правил академічної доброчесності.

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка
90 – 100	Зараховано
82 – 89	
75 – 81	
67 – 74	
60 – 66	
1 – 59	Незараховано (необхідне перескладання)

VII. Рекомендована література та інтернет-ресурси

1. Асистент вчителя у закладі загальної середньої освіти з інклюзивною формою навчання: навчально-методичний посібник URL:<https://ispukr.org.ua/?p=11769> (дата звернення: 01.09.2025).

2. Bilavych H. V. Development of inclusive education in Ukraine : монографія / Н. V. Bilavych. Київ, 2022. 124 с. URL <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/35633366/> дата звернення: 01.09.2025).

3. Kuzava, I.B., & Mykolayuk, Y.M. (2022). Participation of specialists of the inclusive resource center in the activities of the team of psychological and pedagogical support in the educational institution. *The First Special Humanitarian Issue of Ukrainian Scientists. European Scientific e-Journal*, 2 (17), 54-59. Ostrava: Tuculart Edition. DOI: 10.47451/ped2022-03-02 (у співавторстві).

4. Кузава І. Б. Інклюзивна освіта дітей дошкільного віку: монографія. Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2020. 345с.

5. Колупаєва А.А. Навчання дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному середовищі: навчально-методичний посібник URL:[https://interactive.ranok.com.ua/upload/file/%D0%98%D0%BD%D0%BA%D0%BB%D1%8E%D0%B7%D0%B8%D1%8F/Navch%20ditei%20z%20osobl%20osvitnimy%20potrebamy%20v%20inkl%20seredovyshchi%20\(Kolupaieva_Taranchenko\).pdf](https://interactive.ranok.com.ua/upload/file/%D0%98%D0%BD%D0%BA%D0%BB%D1%8E%D0%B7%D0%B8%D1%8F/Navch%20ditei%20z%20osobl%20osvitnimy%20potrebamy%20v%20inkl%20seredovyshchi%20(Kolupaieva_Taranchenko).pdf) (дата звернення: 01.09.2025).

6. Костенко Т.М. Навчання дітей із порушенням зору : навчально-методичний посібник. URL:[https://lib.imzo.gov.ua/wa-data/public/site/books2/navchalno-metodychny-posibnyky/dlya-pedpratsivnykiv-ospotreby/Navchannia%20ditei%20iz%20porushenniamy%20zoru%20\(Kostenko_Hudym\).pdf](https://lib.imzo.gov.ua/wa-data/public/site/books2/navchalno-metodychny-posibnyky/dlya-pedpratsivnykiv-ospotreby/Navchannia%20ditei%20iz%20porushenniamy%20zoru%20(Kostenko_Hudym).pdf) дата звернення: 01.09.2025).

7. Луценко І. В., Найда Ю. М. Диференційоване викладання: реалізація підходу URL:<https://www.slideshare.net/ippo-kubg/ss-30566945> (дата звернення: 10.09.2024).

8. Мартинчук О. В., Федоренко О. Ф. Інклюзивна освіта : навч.-метод. матеріали. Київ : Київський університет імені Б. Грінченка, 2022. 52 с. URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/41382> (дата звернення: 01.09.2025).

9. Мартинюк Т. А. Соціальна інтеграція молоді з інвалідністю: монографія. Луцьк: Волиньполіграф, 2021, 332 с

10. Мартинюк Т. А. Стратегія і тактика дослідження стану соціальної інтеграції молоді з інвалідністю. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки*. 2020. № 2(333). С. 248–260.

11. Мартинюк Т. А. Теоретичні аспекти інтеграції соціокультурної анімації у роботу з молоддю з інвалідністю. *Інноваційна педагогіка*. 2021. Вип. 32. Т. 2. С. 192–196.

12. Мартинюк Т. А. Результати дослідження стану соціальної інтеграції молоді з інвалідністю, що має помірно виражене обмеження життєдіяльності Педагогіка формування особистості у вищій і загальноосвітній школах. 2021. № 74. Т.2. С.216-221.
13. Martyniuk T. Integration of Inclusion, Equity, Diversity, and Social Justice in Doctoral Education: Modern Research Discourse Analysis. *Knowledge. Education. Low. Management. Nauka. Oświata. Prawo. Zarządzanie*. 2020. № 2 (30). С. 371-382. <http://kelmczasopisma.com/ua/downloadfile/645>
14. Мартинюк Т. А. Стратегія і тактика дослідження стану соціальної інтеграції молоді з інвалідністю. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки*. 2020. № 2(333). С. 248–260.
15. Мартинюк Тетяна, Шозда Дарина Інклюзивне навчання у закладах вищої освіти. Педагогічні читання імені професора Петра Гусака. [Текст] : зб. наук. пр. : матеріали круглого столу (02 жовтня 2024 р.) / за ред. С. Ю. Чернети та ін.. Луцьк, 2024. 80 с.
16. Larysa Sushchenko, Roman Sushchenko, **Tetiana Martyniuk**, Iryna Pushchyna, Alona Sadykina, Gnat Stryzhak. **Inclusive pedagogy in society 5.0: social aspect** *Ad Alta Journal of Interdisciplinary research*, 14/02-XLIV., September, 2024, 80-84 https://www.magnanimitas.cz/ADALTA/140244/papers/A_14.pdf (**Web of Science**).
17. Моїсєєва Н. І., Пономарьова М. С. Інклюзивна освіта : навч.-метод. посіб. Харків : Державний біотехнологічний університет, 2024. 108 с. URL: <https://repo.btu.kharkiv.ua/items/9e71b1e0-3ebc-4aee-8b74-d07a4733e96a> (дата звернення: 01.09.2025).
18. Організаційні засади діяльності асистента вчителя в інклюзивному класі : метод. посіб. / уклад. : О. В. Коган та ін. Харків : «Друкарня Мадрид», 2019. 110 с.
19. Oksana, Inna Marynchenko, Tetiana Samus, **Tetiana Martyniuk**, Iryna Pushchyna, Serhii Shcherbyna **Preparation of future teachers for professional adaptation in an inclusive educational environment in the process of studying the methodology of science**, *Ad Alta Journal of Interdisciplinary research*, 2024, 14. 42-48 https://www.magnanimitas.cz/ADALTA/140141/papers/A_07.pdf (**Web of Science**)
20. Olena V. Belkina-Kovalchuk, Evgeniya A. Durmanenko, **Tetyana A. Martyniuk**, Victoria V. Petruk and Svitlana Yu. Cherneta. School Mediation as A Means of Preventing Social Maladjustment of Students from Risk Groups. *JoJournal of Intellectual Disability – Diagnosis and Treatment*, 2021, Vol. 9 №. 5, 546-554 <https://www.lifescienceglobal.com/pms/index.php/jiddt/article/view/8418> (**Scopus**).
21. Оцінювання навчальних досягнень учнів з особливими освітніми потребами / методичні рекомендації / укладачі: Н. Софій, О. Стягунова, О. Федоренко. Київ, УІРО, 2024, 40 с.
22. Порошенко М.А. Інклюзивна освіта: навчальний посібник URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/inkluzyvne-navchannya/posibniki/inklyuziyavnz.pdf> (дата звернення: 01.09.2025).
23. Савостікова К. І. Інклюзивна освіта в реаліях українського суспільства // *Вересень*. 2022. № 9. С. 58–64. DOI 10.54662/veresen.1.2022.09.
24. Степанова Т. М., Степанова О. Б. Інклюзивна освіта в Україні в умовах воєнного стану: реалії, досвід і перспективи // *Імідж сучасного педагога*. 2024. № 6 (219). С. 99–104. DOI 10.33272/2522-9729-2024-6(219)-99-104.
25. Соціальна та освітня інклюзія: історія, сучасність та перспективи розвитку : у 2 ч. Ч. 1 : Інституційні та особистісні аспекти впровадження в Україні / за ред. С. П. Миронової, Л. Б. Платаш. Чернівці : Технодрук, 2021. 352 с.
26. Теорія і практика інклюзивної освіти [навчально-методичний посібник] <https://elibrary.kdpu.edu.ua/bitstream/123456789/3544/1/%D0%A2%D0%B5%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%8F%20%D1%96%20%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%BA%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0%20%D1%96%D0%BD%D0%BA%D0%BB%D1%8E%D0%B7%D0%B8%D0%B2%D0%BD%D0%BE%D1%97%20%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B8%20%20-%D0%BF%D0%BE%D1%81%D0%BB%D0%B5%D0%B4%D0%BD%D1%8F%D1%8F.pdf> (дата звернення: 01.09.2025).

27. Ярмола Н.А., Коваль-Бардаш Л.В., Компанець Н.М., Квітка Н.О., Лапін А.В. Діти з особливими освітніми потребами у загальноосвітньому просторі / навч.-метод. Посіб <https://ispukr.org.ua/?p=11772> (дата звернення: 01.09.2025).

Інформаційні ресурси

1. Впроваджуємо інклюзію в закладі освіти: посібник для директорів закладів освіти URL: https://sqe.gov.ua/wp-content/uploads/2023/09/Inclusion_zaklad_osvity_SQE-SURGe_2023.pdf (дата звернення 29.09.2024).
2. Інклюзія [Електрон. ресурс] : коротка версія фільму. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=hnbLzK63-Hcë>
3. Постанова Кабінету Міністрів України № 957 від 15 вересня 2021 р. «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/957-2021-%D0%BF#Text>
4. Національна стратегія розвитку інклюзивного навчання на період до 2029 року <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/527-2024-%D1%80#Text>

5. Лист Міністерства освіти і науки № 1/17666-25 від 26.08.2025 р «Про організацію освітнього процесу осіб з особливими освітніми потребами у 2024/2025 навчальному році» <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/osvita-2/inklyuzivne-navchannya/dlya-fakhivtsiv/metodichni-rekomendatsii-2/list-mon-26082025-117666-25-rekomendaciyi.pdf>

1. <https://ispukr.org.ua/>
2. <https://mon.gov.ua>
3. <https://www.msp.gov.ua/content/bezbarernist.html>
4. <https://sqe.gov.ua/?type=portal&s=%D1%96%D0%BD%D0%BA%D0%BB%D1%8E%D0%B7>